

*KRISTĪNA ROJA*

*BEZ DIEVA  
PASAULĒ*

No krievu valodas tulkojusi  
Inese Bambāne  
Korektore Zvaigznīte Gintere  
Mākslinieks  
V. Gavrilovs

Roja Kristīna  
Bez Dieva pasaulē. Stāsts.  
© 2002 Izdevniecība  
„Gaisma Austrumos“,  
Korntāle

Naktī pirms Ziemassvētkiem Rošovas ciema zemnieki, braukdami garām kapsētai, atdūrās pret nosalušas sievietes līķi. Nelaimīgā māte sastingušām rokām spieda pie savām mirušajām krūtīm vēl dzīvu mazu puisēnu, ietītu biezā segā. Bērns raudāja. Arī sievietēm asaras saskrēja acīs. Vīri iecēla mirušo ratos un aizveda uz ciema vecākā mājām.

Pie ciema vecākā sievas bija ciemiņi – viņas kaimiņienes. Tās tūdaļ ķērās pie lietas. Viena steidzās izgērbt mirušo, otra – atbalstīja galvu, trešā turēja lampu, lai būtu gaišs. Pārējās noņēmās ar mazuli.

Trešajā dienā nelaiķi apglabāja. Daudz ļaužu gāja aiz zārka, it kā būtu mirusi nez kāda augstzīmusi kundze.

Kas gan notika ar mazuli? Ne ciema vecākajam, ne tiesnesim tā arī neizdevās uzzināt, no kurienes bija nelaiķe. Zemnieki sāka kurnēt:

„Mūsu ciems jau tā ir nabadzīgs. Būs grūti uzturēt puiku.“

Bet skopuļi velti baiļojās. Ciema vecākā sieva

atstāja bērnu pie sevis. Jāsaka gan, ka viņu neaudzināja kā savu dēlu, bet tomēr visādi par viņu rūpējās.

Viņam deva vārdu Martins, bet ikdienā sauca par Martinko. Tā arī iegājās – Martinko. Bez uzraudzības viņš rāpoja pa visām istabām, un nebūtu nemaz pārspīlēts sakot – gluži kā mazs sunītis. Tiklīdz zēns nedaudz paaugās, kļuva labs palīgs mājās. Katru darbu viņš darīja labprāt: ja malku vajadzēja sanest, pieskatīt cūkas vai pabarot zosis, – viss tika izdarīts. Nevarētu teikt, ka puisēnam slikti klātos – viņš vienmēr bija paēdis un apģērbts. Sākumā viņš gulēja aizkrās-nē, kur pirmajā naktī saimniece viņu bija nolikusi. Tajā pašā istabā kopā ar viņu nakti aizvadīja arī nelaiķe māte. Kad zēnam palika pieci gadi, viņu pārcēla uz kūti. Tur viņš nodzīvoja kādus septiņus gadus.

Skolā viņu nesūtīja.

„Priekš kā skola tādām nabagam? Tā tik vēl trūka! Mums viņš ir mājās vajadzīgs,“ ciema vecākā sieva stāstīja visām savām kaimiņienēm.

Kad Martinko sasniedza divpadsmito gadu, viņu aizveda pie mācītāja, lai sagatavotu iesvētīšanai. Bet mācītājs zēnu nepieņēma, jo viņš neprata lasīt un pat nezināja Tēvreizi.

Tajā pašā rudenī nomira ciema vecākā sieva, un ciema vecākais nodeva Martinko ganam par palīgu.

Vecais gans Andrejs bija kļuvis nespēcīgs, viens pats vairs nevarēja uzraudzīt lopus, un Rošovas ciemam piederošās ganības atradās ļoti tālu, pie paša meža. Andrejam bija grūti tikt galā ar ganāmpulku, viņš jau ilgu gadu kalpoja Rošovā, un zemnieki negribēja vecumdienās atstāt viņu bez maizes kumosa. Tā viņam pieņēma palīgu. Nožēlot nevajadzēja. Martinko bija tikpat kā dzimis par ganu. Viņš taču uzauga kūtī un zināja, kā apieties ar lopiem.

Rītos agri, tiklīdz atskanēja raga taures skaņas, govīs, telēnīs, pat aitas tūdaļ cēla galvas, lai ar dzīvīgu idēšanu un blēšanu no visām pusēm pulcētos pie Martinko. Bundašs, vecais Andreja suns, luncināja izspūrušo kuplo asti, saceldams putekļus. Saspicējis ausis, mirdzošam acīm tas gaidīja, kad atskanēs garās pātagas švīkstieni un viss ganāmpulks dosies ceļā.

Martinko ar Bundašu tik labi sargāja lopus, ka pēc gada, kad nomira vecais Andrejs, Martinko tika iecelts par ganu.

Aiz ciema blakus kapsētai atradās neliela būdiņa. Vecais vīrs, kas tajā kādreiz bija dzīvojis,



to sen jau bija atvēlējis ciema zemnieku draudzei. Puse būdas bija izjukusi un atslējusies pret pakalnu, it kā atbalstu meklējot, lietojama bija vēl tikai virtuve un viena istaba. Vecais Andrejs tajā bija nodzīvojis sešpadsmit gadus. Pēc viņa nāves tur apmetās Martinko. Mazos nama lodziņus Andrejs bija aizbāzis ar krietnu salmu daudzumu, un tādi tie stāvēja visu gadu. Neviens saules stariņš tur neiespīdēja, toties ziemā pasargāja no aukstā vēja. Andrejam jau nemaz nebija vajadzīga gaisma. Ziemā viņš nemēdza būt mājās: visu dienu viņš staigāja no viena kaimiņa pie otra. Bet vakarā, kad atgriezās, tūdaļ gāja gulēt.

Grūti aprakstīt Martinko lielo izmisumu, kad viņš pirmo reizi šurp atnāca. „Vai tiešām man nāksies šeit dzīvot?“ viņš domāja.

„Kūtī pie ciema vecākā bija labāk,“ bēdājās zēns. Izmisumā viņš saķēra galvu un krietnu brīdi kavējās skumjās pārdomās. Pēc tam apsēdās uz būdas sliekšņa un sāka gauži raudāt. Pirmo reizi nabadziņš sajuta savu vientulību. Viens pats visā pasaulē, nu gluži kā šī nožēlojamā būda! Pēkšņi virs viņa galvas atskanēja kāda maza putniņa vidžināšana. Martinko pacēla galvu un ieraudzīja ligzdiņu. Tās bija bezdelīgas, kas atli-dojušas no tālām zemēm un tagad noņēmās ar

mājokļa sakopšanu, lai to sagatavotu vasarai, bet pēc tam atkal aizlidos uz siltajām zemēm līdz pavasarim.

„Jāsakārto arī man savs dzīvoklis,“ nočukstēja zēns.

Domāts – darīts. Vispirms viņš aizvāca salmus no logiem, kaut kur sadabūja vecu slotu un apslaucīja logus. Gandrīz visi stikli bija izdauzīti. Pēc tam Martinko noslaucīja no sienām zirnekļu tīklus. Tas sacēla tādus putekļus, ka zēns gandrīz noslāpa. Katru dienu, atgriezdami no lauka, Martinko centās uzlabot savu mitekli, ieviešot tajā kārtību.

Zēns ne vienu vien reizi bija redzējis, kā ciema vecākā sieva iejauca mālus un aizsmērēja spraugas sienā. Nu viņš ķērās pie šī darba savās mājās. Garām gāja kaprača sieva un, ieraudzījusi Martinko strādājam, labsirdīgi iesmējās, apstājās, uzslavēja viņu un devās tālāk. Nākamajā dienā, atgriežoties mājās no ganiem, Martinko apstulba aiz izbrīna. Istabiņas un virtuves sienas bija nolīdzinātas un nobalsinātas, grīda sakopta un nokaisīta ar svaigām smiltīm.

Kaprača sieva pastāstīja savām kaimiņienēm par labo darbu, ko bija izdarījusi. Viņām tas tik ļoti patika, ka kopīgiem spēkiem viņas apmeta





Martinko būdiņu no ārpuses. Vīri negribēja atpā-  
likt un ķērās pie jumta. Tika nopirkti arī stikli un  
iestikloti visi logi. Ja kapracis bija skaidrā prātā,  
tad ļoti labi veica galdnieka darbus. Viņš salaboja  
Martinko galdu, izjukušo gultu un izgatavoja jau-  
nu ķēblīti. Ciema vecākais atnesa krietnu klēpi  
svaigu salmu.

„Nu, Martinko, tagad tu vari precēties!“ sacīja  
vīri.

Tā kopīgiem spēkiem zēns iekārtojās. Tagad  
viņam bija pašam sava māja. Kā viņam patika  
tajā darboties, visu sakopt un sakārtot! Tomēr vis-  
labāk Martinko patika būt laukā, mežā, brīvībā.  
Ak, cik viegli tad bija elpot! Viņš uzrāpās uz kāda  
liela pelēka akmens un no tā vēroja savu ganām-  
pulku. Ne tur ko pielikt, ne ko atņemt – valdnieks  
sava karapulka priekšgalā.

Labajā pusē bija stāvi kalni, apauguši ar bie-  
ziem egļu un ozolu mežiem. Pie mazākās vēja  
pūsmas gaisā izplatījās salda egļu smarža. Rude-  
nī, kad koki palika kaili, egles, apraudot zaudēto  
lapu krāšņumu, uzsāka bērnu dziesmu. Kalna pa-  
kājē pletās līdzenums kā zaļš paklājs, nokaisīts  
ar puķēm. Sīkais strautiņš līkumoja caur zaļo  
paklāju gluži kā ieausts sudraba pavediens. Pa  
labi atradās stiga.

Cik jauki agrā pavasarī izskatījās šeit krūmi, noklāti ziediem, bet vasarā un rudenī – ar vilinoši sārtām ogām! Martinko lieliski zināja, kuri augi ir indīgi. To viņam bija iemācījis vecais Andrejs.

Bet kas par skaistumu bija tad, kad visa šī aina-va zeltījās saules staros! Tādos brīžos Martinko aizmirsa visu. Kad lopi mierīgi ganījās, viņš no klūdziņām pina dažādas lietas. Gatavoja slotas vai siera grozus. Tukšām rokām viņš mājup neatgriezās. Sievietes izpirka viņa preci, un lai gan viņam maz maksāja, tomēr Martinko izdevās kaut ko iekrāt. „Kas zina, kam man tas var noderēt,“ viņš bieži sev sacīja, „man taču pašam jāpelna sev maize.“

Sēdēdams pie sava pinuma un vērodams dabu, zēns sev jautāja: „Vai vienmēr tā ir bijis, bet ja nē, tad kas gan visu to ir radījis? Vai tas pats Dievs, kuru piesauc ciema vecākais, kad dievojas, un par kuru sievietes saka, ja kāds nomirst: Tas Kungs ir žēlīgs, ka paņēma viņu pie Sevis?“

Kur gan ir šis Dievs? Un kur ir tie ļaudis, kurus Viņš ņem pie Sevis? Vai Viņš pie Sevis ir paņēmis arī manu māti? Ja tā ir tiesa, ka Viņš visu radījis, tad Viņam jābūt ļoti gudram un labsirdīgam. Cik brīnišķīgi viss ir iekārtots: vienus augus lieto ēšanai, citus izmanto ārstēšanai! Tie, kuri mīl

ēnu, iestādīti zem krūmiem, kuri mīl sauli, aug klajumā. Kā mežs atdzīvojas pēc lietus! Bet pastāvīgi lieti nav labi, un Viņš sūta vēju un atkal liek saulei atspīdēt debesīs. Ja tiešām Viņš visu to dara, cik Viņš varens un gudrs Kungs!

Interesanti, bet kur dzīvo mirušie, vai tur ir tikpat jauki kā šeit? Kad nomira ciema vecākā sieva, viņai ielika saujā monētu sacīdami: „Tā ir ceļanauda.“ Kas tas par ceļu? Vai tad starp mūsu zemi un to, kur mīt mirušie, ir kāda jūra? Un kas ved pār to? Pēc sievas nāves ciema vecākā mājās veselu nedēļu neviens nestrādāja, lai dvēsele varētu rast mieru. Vai tad tur pie Dieva nav tik labi kā šeit? Ak, kāpēc gan cilvēki mirst?

Šādas domas nodarbināja zēnu. Viņš būtu pajautājis kādam, lai visu izskaidro, bet neviena nebija.

Pavasari, visiem par pārsteigumu, nomira ciema vecākais. Pēdējā laikā viņš bija dzēris nepārtaukti, un viņu ķēra trieka. Nepagāja neviena diena, kurā Martinko viņu neatcerētos. Viņš pastāvīgi domāja: „Kur tagad atrodas ciema vecākais? Vai viņš redz Dievu? Kāds izskatās Dievs?“

Reiz, sēdēdams uz klints un pīdams mazu gro-

ziņu, jaunais ganiņš palūkojās uz debesīm un izsaucās: „Dievs, es neko nezinu par Tevi! Kungs, Tu visu vari izdarīt tā, lai es kaut ko uzzinu par Tevi un to zemi, uz kuru Tu sūti cilvēkus pēc nāves! Vai visi tur ir kopā, gan ļaunie, gan labie?“

Martinko bija pilnīgi pārliecināts, ka Tas Kungs dzirdēja, kā viņš sauca Viņu. Šī pārliecība ļoti nomierināja, un viņš atkal ķērās pie groziņa pīšanas. Pēkšņi atskanēja žēla blēšana. Martinko tūdaļ pielēca kājās un skrēja tajā virzienā, no kura nāca skaņas. Arī Bundašs metās līdzi. Apdzīdami viens otru, viņi aizskrēja līdz kraujai, un Martinko ieraudzīja savu mīļo aitiņu – balto ar melno laukumiņu – iesprūdušu ērkšķu krūmā. Nabaga aitiņa tur bija iekritusi no kraujas.

„Ak, mana nabadzīte! Kā lai tevi izvelk ārā? Akmeņi ir slapji un slideni,“ sprieda pie sevis Martinko.

Grūti viņam nācās rāpties lejā, bet vēl grūtāk tikt ar aitiņu augšā. Ak, kāds prieks bija viņam, kad tas izdevās! Aitiņu viņš nesa uz pleciem. Maigi glāstīdams un pārmesdams par neuzmanību, viņš to aiznesa līdz ganāmpulkam. Izglābtā aitiņa priecīgi sāka lēkāt un plūkt zāli kopā ar citiem.

Kad pienāca pusdienlaiks un zēns dzina lopus

dzirdināt, viņš sastapās ar sievietēm, kuras gāja sēnot, un pastāstīja viņām visu, kas bija atgadījies.

„Martinko,“ viena teica, „tu izdarīji to pašu, ko gans, par kuru teikts, ka viņam bija simts avju, bet kad viena no tām pazuda, gans pameta deviņdesmit deviņas tuksnesī un devās meklēt vienu pazudušo avi.“

„Vai viņš to atrada?“

„Jā, viņš atrada. Uzcēla sev plecos un atnesa mājās. Viņa prieks bija tik liels, ka viņš pasauca savus kaimiņus, lai kopā ar tiem priecātos.“

Martinko ļoti patika šis stāsts.

„Kas bija tas gans, un kur viņš dzīvo?“

„To es nezinu. Kungs Jēzus Kristus pastāstīja šo notikumu saviem mācekļiem.“

„Kas bija Jēzus Kristus?“

„Ak, Martinko, cik tu esi liels mulķis!“ smie-  
damās izsaucās pārējās sievietes.

„Nesmejieties par viņu,“ zēnu aizstāvēja atkal tā pati sieviete. „Nabaga puisim nav neviena, kas viņam to visu paskaidrotu, un skolā arī viņš neiet. Zini, Martinko, – Jēzus Kristus ir Dieva Dēls. Bet nu, paliec sveiks, mums jāiet!“

Sievietes aizgāja. Zēns aizmirsa, ka par viņu smējās. Priecēja doma, ka viņš ir kaut ko uzzi-

nājis par Dievu. Ka ir bijis labais skolotājs, kuru sauca par Jēzu Kristu. Martinko vairāk patika vārds „Jēzus“. Un šis Jēzus bija Dieva Dēls. Arī Jēzus droši vien bija gans. Varbūt tieši viņam bija šis simts avis. Ja Dievam ir lauki, tad Viņam droši vien ir arī meži. Tātad pie Dieva ir pavisam labi!

Atgriežoties mājās, Martinko ik pa brīdim skatījās uz debesīm un domāja pie sevis: „Varbūt arī Jēzus, Dieva Dēls, dzen lopus no ganībām mājās. Kungs Dievs runā par avim. Viņš gana avis. Vai Viņš mani redz? Es gribētu nomirt, ja zinātu, ka Viņš paņems mani pie sevis par palīgu. Tad vismaz zinātu, kā tur ir pie Dieva.“

Nākamajā rītā Martinko pamodās ar kaut kādu neparastu prieku dvēselē. Īpaši rūpīgi viņš nomazgājās, saķemmējās un saģērbās. Kad kaprača sieva atdzina govī, viņš viņai jautāja: „Tante, sakiet man, lūdzu, vai Dievs redz visu, ko mēs darām?“

Kaprača sievas seja izskatījās drūma. Viņa tikko kā bija sastrīdējusies ar vīru, un viņš to bija pat sitis.

„Jā, mīlais, Dievs visu redz, un ja tu izdari kaut ko ļaunu, tad Viņš tevi sodīs,“ noburkšķēja kaprača sieva.

„Tante, es nedarīšu neko sliktu,“ teica zēns un atvadoties vēl piemetināja, „Sveiki!“

„Ar Dievu,“ atbildēja sieviete.

„Tante,“ pagriezies atpakaļ, Martinko vēl pajautāja, „vai arī Viņa Dēls mūs redz?“

„Kāds Dēls?“

„Jēzus.“

„Kungs Jēzus Kristus? Jā, protams. Bet nu, ar Dievu!“

Martinko devās uz ganībām, bet visu ceļu viņam likās, ka viņš nav viens, ka ar viņu ir Jēzus – Dieva Dēls. „Viņš tur augšā, es šeit lejā,“ sprieda pie sevis Martinko.

No šīs dienas zēns pārtrauca lamāt savus lopus, kā tas bija bijis agrāk; ja jau Jēzus Kristus viņu redz, tad Viņš arī viņu dzird.

Tā pagāja vesela nedēļa. Gaiši un priecīgi bija Martinko dvēselē. Sestdien mājupceļā ar ganāmpulku viņš izdzirdēja baznīcas zvanu. Šī svinīgā zvanišana piepildīja visu ieleju.

„Zvans vēsta ļaudīm, ka rīt ir svētdiena,“ domāja Martinko. „Rīt cilvēki dosies uz baznīcu. Ko gan viņi tur dara?“

Vēl nekad Martinko nebija bijis baznīcā.

Ciema vecākā bērēs viņš sēdēja pie baznīcas žoga kopā ar nabagiem. Līdz viņam gan atska-



nēja baznīcēnu dziedāšana un ērģeļu skaņas. Arī mācītāja sprediķa vārdi bija sadzirdami, bet, stāvēdams pagalmā, zēns nevarēja saprast, ko mācītājs runāja. Ziemā, kad ciema vecākā sieva vēl bija dzīva, viņš reiz bija sataisījis doties uz baznīcu, bet viņa teica:

„Ko tu tur darīsi? Ne lasīt, ne rakstīt tu neproti, arī kārtīga apģērba tev nav. Tādi kā tu tikai maiša citiem.“

Vasarā zēns nevarēja atstāt ganāmpulku, ko ganīja. Tā viņam neizdevās nokļūt baznīcā.

„Kāpēc cilvēki iet uz baznīcu? Vai viņi runā ar Dievu, vai tur stāsta par Viņu un Jēzu? Droši vien tā ir, bet man neļauj tur iet.“

Šajā dienā Martinko nemaz negribējās vakariņot, pat Bundašs, glauzdamies gar zēnu, nevarēja to nomierināt.

Skumjas pārņēma Martinko dvēseli, viņam atkal sagribējās skriet uz mežu tālu tālu, vai aiziet pie savas mātes. Tā viņš devās to apciemot uz kapiem. Bieži zēns nesa viņai puķes. Ilgi viņš sēdēja pie kapa un domāja: „Uz kurieni ir aizgājusi māte? Vai viņai tur ir labi?“

Šodien Martinko neatnesa puķes. Viņš apsalcīja ar savām asarām tās puķes, kas auga uz kapa.

„Mīlā, labā māmuliņ, vai tiešām tur pie Dieva

arī tevi nelaiž uz baznīcu tādēļ, ka esi tāda pati bezpajumtniece kā es šeit? Mana nabaga māmiņa!”

Netālu kapracis raka kapu. Viņš izdzirdēja raudas un, pazinis Martinko, piegāja viņam klāt.

„Tu raudi, Martinko? Kas tev atgadījies?” viņš līdzjūtīgi jautāja.

Zēns pastāstīja viņam savas bēdas, bet kapracis viņu nesaprata. Lai gan kapracis katru svētdienu gāja uz baznīcu un daudz dzirdēja par Dievu un Dieva Dēlu, pats tomēr par to nekad nedomāja.

„Neraudi,” viņš teica zēnam. „Patiešām dīvaini, kāpēc tevi atstāja tādu nemācītu. Bet tas, ko tu saki, nav taisnība. Tu esi visa mūsu ciema gans un nepavisam neesi bezpajumtnieks. Tev ir pilnas tiesības kopā ar citiem pusaudzīem stāvēt baznīcā, un neviens tevi no turienes projām nedzīs.”

„Onkuli, bet man taču nav labu drēbju!”

„Protams, vasarā tu nevari iet uz baznīcu, jo tu nevari pamest lopus, bet rudenī – pavisam cita lieta. Draudze tev sagādās jaunas drēbes, un tu varēsi kaut katru svētdienu iet uz baznīcu.”

„Bet kas man tur būs jādara? Onkulīt, lūdzu pasakiet, ko jūs darāt baznīcā?”

„Mēs tur dziedam, mans mīļais. Tu nevari dziedāt tādēļ, ka neproti lasīt, bet tu vari klausīties,

ko mācītājs runā no altāra. Vari kopā ar viņu lūgt, atkārtodams pēc viņa vārdus, un vari klausīties sprediķus.“

„Kas ir sprediķis?“

„Ak vai, tu taču esi pavisam stulbs! Redzi, mācītājs māca, kas mums jādara.“

„Bet es domāju, ka viņš jums stāsta par Dievu.“

„Par to jau es arī runāju. Viņš mums stāsta par Dievu, par Jēzu Kristu, atbilstoši laikam. Uz Ziemeļsvētkiem stāsta par Kunga Jēzus dzimšanu. Klusajā nedēļā stāsta, cik daudz ciešanu Viņš saņēmis no cilvēkiem, ka jūdi Viņu sasēja un piesprieda nāves sodu, piesitot krustā, pie kura Viņš mira. Lieldienās mēs klausāmies, kā Viņš augšāmcēlies trešajā dienā pēc savas nāves... Bet, paklausies, es taču tevis dēļ esmu aizmirsis savu kapu!“

„Onkulīt, es jums palīdzēšu, tikai, lūdzu, pastāstiet vēl, kā jūdi Kristu piesita krustā!“

„Nāc, nogulies zemē, es tev parādīšu, kā viņi to izdarīja! Izstiep savas rokas, cik vari! Lūk, skaties, šeit kājās un rokās Viņam iedzina naglas, un tā Viņš karājās pie krusta, kamēr nomira.“

Martinko pielēca kājās.

„Viņam taču spēja! Kāpēc viņi Viņu tā mocīja, ko Viņš viņiem bija izdarījis? Vai Viņš bija ļaundaris, kas viņiem izdarījis daudz ļauna?“

„Viņš nekad nevienam nedarīja ļaunu. Nevienu sliktu vārdu no Viņa neviens nav dzirdējis. Viņš darīja tikai labu. Ļaudis no tālienes nāca pie Viņa. Viņi atveda līdzī slimos, un Viņš tos dziedināja. Viņš arī mācīja, kā jadzīvo un kā jākalpo Dievam. Viņi to nogalināja tāpēc, ka nevēlējās dzirdēt patiesību.“

„Ak, cik briesmīgi tas bija no viņu puses!“

„Jā, protams, šausmīgi. Viņš bija cilvēku gans. Kā tu gani savus lopus, tā arī Viņš vadīja cilvēkus uz dzīvību pēc Dieva Vārda... Bet cilvēki Viņu nogalināja.“

Kapracis apklusā, viņš nespēja vairs stāstīt par Kristu. Lielas skumjas viņu pārņēma. Bija tā, it kā par kādu labu draugu būtu atgādināts, kurš viņam kaut ko ļoti nozīmīgu izdarījis, bet kuru viņš pilnīgi aizmirsis. Viņš reiz bija izlasījis visu tēva atstāto Bībeli, skolā bija mācījies Bībeles stāstus. Bez tam viņš apmeklēja baznīcu un zināja visu, kas kristietim jāzina, bet nekad par To Kungu nedomāja. Debesu Tēviju viņš pavisam bija aizmirsis, un tagad Martinko viņam par to atgādināja.

Kad kaps bija izrakts, viņi aizgāja katrs savu ceļu. Šajā naktī Martinko negulēja, viņš nevarēja acis aizvērt.



Zēns domāja par Kristu un Viņa labdarību.

„Viņš – Dieva Dēls. Tātad viņu bija sūtījis Dievs. Viņš mācīja tos, kuri neko nezināja par Dievu. Viņš bija slavens ārsts un iemācīja lietot dažādo augu ārstniecisko spēku. Viņš zina visu, ko dara Viņa Tēvs. Caur Viņu cilvēki saņem dziedināšanu. Bet cik šausmīgi Viņu cilvēki nogalināja!“

Martinko iesnaudās.

Šajā brīdī atskanēja zvana skaņas, bija laiks celties un ar ganāmpulku doties ceļā.

„Citi ies uz baznīcu klausīties par Dievu, par Kristu, bet man jāiet uz mežu, un tur es neko nedzirdēšu. Kādēļ gan es dzīvoju? Viens! Bez Dieva!“

Zemnieces pamanīja saraudāto un bēdīgo Martinko seju. Viņas sāka iztaujāt, kas viņam noticis, bet zēns klusēja.

Šajā dienā Martinko nedzina lopus uz mežu. Viņš tos sāka ganīt pie strauta, kur ceļš ved uz Berecovu. Pat savu maizi viņš nevarēja apēst un sadalīja to starp Bundašu un savu mīļoto aitiņu. Šajā brīdī zēns pamanīja, ka kāds viņam tuvojas. Ceļinieks bija jauns cilvēks, ģērbies pilsētnieka drēbēs. Rokā viņš turēja lietussargu, bet plecā bija uzvesta ceļasoma.

„Sveiks, ganiņ! Vai pa šo ceļu es aizkļūšu līdz Rošovas ciemam?“ pa gabalu uzsauca ceļinieks.

Martinko noņēma cepuri un teica: „Jā, pa šo ceļu tur var nokļūt, tikai ejiet strauta virzienā, jo tālāk ceļš dalās!“

Ceļinieks pasmaidīja. Viņam iepatikās ganiņš ar skaisto iedegušo seju un lielajām tumšajām acīm.

„Vai tev vienam te nav garlaicīgi sēdēt?“ viņš labvēlīgi pajautāja.

„Man garlaicīgi ir tikai svētdienās, jo visi iet uz baznīcu, bet man jāgana lopi.“

„Nebēdājies par to, ir daudz cilvēku, kuri ir pavisam brīvi, tomēr uz baznīcu neiet.“

„Bet kurp jūs ejat?“

„Tagad uz Rošovu, bet pēc tam došos plašajā pasaulē.“

„Bet kādēļ gan vajag ceļot?“

„Redzi, es gribu iepazīt ļaudis un viņu dzīvi, lai varētu saprast, kā tos labāk vadīt un mācīt. Es būšu mācītājs. Gribu mācīt ļaudīm Dieva likumus.“

„Tātad jūs sludināsi citiem?“ priedīgi iesaucās Martinko. „Jums droši vien daudz stāsta par Dievu un par Kristu? Jūs varbūt jau visu par Viņu zināt? Es nekad neesmu dzirdējis sprediķi.





Lūdzu pastāstiet man tagad sprediķi! Es par to būšu jums ļoti pateicīgs!“

„Lai notiek! Tikai, lūdzu, pasaki man, ko tu jau zini par Kristus?“

Zēns pastāstīja visu, ko bija dzirdējis no sievietes un kaprača.

Ceļinieks ar izbrīnu izsaucās:

„Tu taču esi bez Dieva un bez Kristus! Kā gan es tev varēšu teikt sprediķi un izskaidrot Kristus mācību, ja tu neko nezini?“

Šajā brīdī raibā govs ragiem saķērās ar otru, un Martinko metās izgānīt tās. Kad atgriezās, viņš ieraudzīja ceļinieku sēžam uz celma un lasām grāmatu. Zēns apsēdās pie viņa kājām un sāka gaidīt sprediķa sākumu.

„Redzi,“ teica ceļinieks, „šī grāmata ir mūsu Kunga Jēzus Kristus Evaņģēlijs. Šajā grāmatā ir uzrakstīts viss, ko darīja Jēzus Kristus, un ko Viņš mācīja.“

„Vai tur ir arī teikts, kā Jēzus Kristus cieta?“

„Jā, grāmatas beigās par to ir rakstīts.“

„Izlasiet man!“

Ceļinieku pašu aizrāva šī doma. Šajā svētajā svētdienas rīta klusumā izlasītais šķita kaut kas jauns arī pašam ceļiniekam. Viņš lasīja par to, kā Jēzus Kristus lūdza Ģetzemanes dārzā, kā atnāca

Viņu saņemt ciet, kā Jūda Viņu nodeva, kā Viņu aizveda, kā visi Viņu pameta, kā ļaunie liekulīgie augstie priesteri pieprasīja Viņa nāvi, kā sita un apsmēja Viņu. Tad Viņu veda pie Pilāta, no Pilāta pie Hēroda. Pilāts piesprieda Viņam nāvi, lai gan zināja, ka Viņš ne pie kā nebija vainīgs. Kareivji apsmiedami Viņam uzģērba purpura mēteli un galvā uzlika ērkšķu kroni. Asinis tecēja Viņam pa seju, no lielām mocībām Viņš tā izmainījās, ka Viņu grūti bija pazīt. Pēc izņirgāšanās Viņu veda uz Golgātu. Aiz nespēka Viņš vairs nespēja panest savu krustu. Tad viņi to uzlika kādam Sīmanim no Kirēnijas. Jēzu piesita krustā. Viņa mocības turpinājās. Saule dedzināja Viņa brūces, no kurām sūcās asinis. Viņu mocīja briesmīgas slāpes, bet Viņam deva dzert etiķi. Tā Viņš karājās trīs stundas, lūgdams par saviem mocītājiem. Gandrīz nemanā pie krusta stāvēja Viņa māte. Viņam atradās mierinājuma vārdi arī viņai. Laupītāju, kurš nožēloja savus grēkus, Viņš uzņēma Debesu Valstībā. Beidzot, kad ciešanas pieņēma vislielāko spriedzi, bet apkārtstāvošais pūlis nepārtrauca ņirgāties par Viņu, Viņš izsaucās: „Mans Dievs, Mans Dievs, kādēļ Tu Mani esi atstājis?“ un, nokāris galvu, izlaida garu.

Tālāk ceļinieks lasīja par to, kā Jāzeps no Ari-

matijas un Nikodēms apglabāja Jēzus miesas un aizvēla kapam priekšā lielu akmeni. Jūdi baidīdamies, ka mācekļi var paņemt Jēzus miesas, nolika sargus pie kapa.

Tālāk palasīt ceļnieks vairs nespēja, jo Martinko nokrita ar seju pie zemes un rūgti raudāja. Zēns ar visu savu sirdi sajuta, ka Dieva Dēls ir cietis, lai arī viņš būtu glābts. Redzot zēnu, arī ceļnieka acīs parādījās asaras.

Viņš daudz reižu bija lasījis par Pestītāja ciešanām, bet viņam nekad pat prātā nenāca nožēlot pašam savus grēkus. Arī viņš taču ir līdzvainīgs pie Kristus ciešanām. Pēc laba brīža viņš lasīja tālāk, lai nomierinātu zēnu.

Atvadoties nākamais priesteris teica Martinko: „Ja tu prastu lasīt, es tev uzdāvinātu Evaņģēliju.“

Šie vārdi satrieca Martinko. Viņam jau sen gribējās mācīties, un tagad viņš uzreiz nometās ceļos, pastiepa rokas pret debesīm un sāka lūgt: „Kungs, Tu zini, kāds es esmu nemācīts! Man neiemācīja lasīt, un skolā mani neņems – es jau esmu par lielu. Lūdzu Tevi, Kungs, atsūti man labu cilvēku, kurš man iemācītu lasīt. Man tā gribas uzzināt visu par Tevi!“

Martinko dziļi un patiesi ticēja, ka Tas Kungs ir dzirdējis viņa lūgumu un nekavēsies to izpildīt.

Kad šis viņa lūgums būs izpildīts, to zēns nezināja. Viņš vienkārši ticēja, un viņam kļuva priecīgi ap sirdi. „Arī es kādreiz lasīšu Kunga Jēzus Evaņģēliju. Kaut kad lasīšu.“

Ceturtdienas vakarā Martinko, atgriezies mājās, aiznesa sarga sievai grozu priekš cāļiem. Viņš tur sastapa vēl citas sievietes, kuras stāstīja par atraitnes Berecovas nāvi. Visi ļoti milēja viņas dēliņu Jaško un nolēma, ka kādam jāņem viņu pie sevis zosis ganīt. Citādi viņam nāksies ubagot.

Martinko kļuva žēl zēna. Viņu taču gaidīja tas pats liktenis, kāds bija piemeklējis Martinko: ubagot vai ganīt zosis, un tā aizmirst visu to, ko iemācījies skolā! „Viņš kļūs tāds pats nemācīts kā es,“ skumji nodomāja zēns.

Domas par Jaško nedeļa viņam mieru. Tā reiz viņš apģērbās tīrās drēbēs un devās pie ciema vecākā. Ciema vecākā sieva stāvēja pagalmā. Ieraudzījusi zēnu, viņa izsaucās:

„Ko tad tu, Martinko, tā esi sapucējies? Vai tik neesi atnācis mums paziņot par savu saderināšanos?“

„Nē, tante, esmu atnācis pie ciema vecākā kādā lietā. Vai viņš ir mājās?“

„Kāda gan tev lieta pie viņa? Jurij,“ pasauca viņa vīru no virtuves, „nāc šurp! Martinko atnācis.“

Ciema vecākais ieaicināja Martinko savā namā.

„Sveiks, Martinko, apsēdies. Ko gan tu labu man pasacīsi?“

„Esmu atnācis uzzināt, ko jūs domājat darīt ar Jaško?“

„Lūk, par ko viņš rūpējas!“ izbrīnījās ciema vecākais.

„Mēs viņu dosim tavā aizbildniecībā,“ smiedamies viņš atbildēja zēnam, „tā tu atdarīsi draudzei, kura tevi uztur.“

Martinko nosarka līdz ausīm.

„Jūs uzminējāt, onkuli, tādēļ arī esmu šurp atnācis. Gribu lūgt, lai man atdod Jaško. Lūdzu nesūtiet viņu ubagot vai ganīt zosis, uzticiet viņu man!“

Ciema vecākā sieva, padzirdējusi, par ko runā, pavisam pārskaitās: „Stulbais puika! Viņš grib, lai mēs turam divus ganus! Paskat kāds, sagribejis palīgu!“

„Nē, es lūdzu pavisam ko citu,“ taisnojās Martinko, „esmu iekrājis nedaudz naudas, taisīdams grozus un slotas, un ceru vēl nopelnīt. Bez tam es arī ticu, ka Dievs dos mums iztiku un nepametīs mūs vienus.“

Velti ciema vecākais ar sievu pūlējās atrunāt Martinko. Viņi stāstīja par priekšā stāvošo trūku-

mu, pat pareģoja bada nāvi, bet nekas neie-  
tekmēja. Martinko palika pie sava un turpināja  
lūgt. Galu galā ciema vecākais noskaitās par viņa  
ietiepību un padzina zēnu, ieteikdams labi izgu-  
lēties.

Ziņa par to, ka Martinko grib ņemt Jaško, drīz  
vien aplidoja visu ciemu. Sievietes sašuta, lamā-  
ja zēnu un sarunāja savā starpā dot mazāk mai-  
zes viņam, lai izdzītu stulbumu no galvas. Pārāk  
pašpārlicināts viņš kļuvis!

Bet vai gan tas varēja palīdzēt? Martinko  
katru dienu turpināja iet pie ciema vecākā un lūgt  
viņam vienu un to pašu. Tā zēns panāca savu, un  
viņam atdeva Jaško.

Cik laimīgs šajā dienā jutās Martinko! Vēl  
nekad viņš nebija bijis tik laimīgs. Martinko pa-  
lūdza kaprača sievai rokām stumjamus ratiņus  
un devās pēc Jaško. Viss, ko mirusī māte atstājusi  
dēlam mantojumā, bija: lāde, pilna ar veļu, liela  
sega, ķeblītis, galds un salmu krēsls. To draudze  
bija pārdevusi un naudu izlietojusi bērēm.

Bija gan vēl atlikuši 10 guldeņi, bet tos izlēma  
pataupīt, lai tad, kad zēns paaugsies, izlietotu  
mācībām.

Sievietes sapulcējās pie mājiņas, kur uz laiku

bija nometināts Jaško. Dažas sāka smieties, ieraudzījušas Martinko ar viņa ratiņiem. Citas teica: „Ak tu nabadziņš! Abiem viens liktenis. Nu ko, esiet biedri nelaimē!“

Sievietes piegāja pie Martinko un ielika ratos nelielu lādi ar veļu un drēbēm, ātri sasēja sainī nelielu segu ar diviem spilveniem un arī tos ielika ratos. Pēc tam uzradās vēl dažādas lietas un šīs tas no pārtikas krājumiem: sīpoli, burkāni un kartupeļi – viss, kas vēl atlicis pēc Annas nāves.

Abi zēni iejūdzās ratos un aizvilka tos cauri ciemam.

„Skaties, Jaško, klausī savu tētiņu!“ smie-damās vēl uzsauca sievietes.

Pa ceļam zēni neizteica ne vārda. Tikai pie pašas mājas viņi uzlūkoja viens otru. Jaško sāka raudāt, un Martinko līdz ar viņu.

„Neraudi, Jaško,“ viņš caur asarām mierināja, „nebaidies nemaz, mums būs labi. Tikai mīlēsīsim gan viens otru!“

Jaško pārtrauca raudāt. Zēni izkrāva ratiņus un sanesa mantas savā mājā. Ratiņus viņi aizveda atpakaļ kaprača sievai. Slepūs no sievas kapracis bija nogriezījis krietnu maizes gabalu un iedeva to zēniem. Bet sieva slepūs no vīra iebāza viņiem azotē vīstokli ar dažādu ēdamo.

Atgriezušies mājās, zēni labi pavakariņoja. Tuvojās nakts. Martinko gatavoja guļvietu. Jaško atvēra lādi. Zemnieces tajā bija ielikušas no mātes mantoto palagu un galdautu. Zēni palagu uzklāja guļvietai, bet galdautu – galdam.

„Šeit liksim grāmatas,“ teica Jaško, norādot uz galdu.

„Nē, grāmatām jāstāv, lūk, tur, stūrī. Tikai man nav grāmatu, un priekš kam man tās, ja es neprotu lasīt,“ skumji izteicās Martinko. „Tādēļ jau arī tevi paņēmu,“ viņš turpināja, „lai tu neaizietu kalpot. Es zinu, ka tad tu aizmirsīsi visu, ko esi iemācījies skolā. Man, Jaško, gribas, lai tu turpinātu mācīties. Tad tu pats varēsi lasīt par Dievu, par to, ka Dieva Dēls nomira par mums un ka Viņš atkal atnāks pie mums uz zemes.“

„Es jau protu lasīt,“ palielījās Jaško. Pavisam neparasti viņam likās tas, ka tik liels zēns kā Martinko vēl neprot lasīt.

„Kad mana māte bija slima, es viņai lasīju tieši par to, kā Kristus piecēlās no kapa. Mums bija diezgan daudz grāmatu.“

Tā stāstīdams, Jaško sāka rakāties savā lādē, izvilcis no tās saini ar grāmatām, sēja to vaļā un izlika uz galda. Tur bija ābece, lasāmā grāmata, gluži jauna svētā vēsture – nelaiķes mātes pēdējā



dāvana. Pēc tam viņš vēl izvilka biezu psalmu grāmatu, lūgšanu grāmatu, vecu no vectētiņa mantotu sprediķu grāmatu un pārsteigtajam Martinko paskaidroja: „Tie ir Svētie Raksti – Bībele.“

„Vai tajā ir rakstīts par Dievu?“

„No paša sākuma viss tikai par Dievu ir rakstīts. Tajā ir rakstīts, kā Dievs sešās dienās radīja pasauli; bet arī manā svētajā vēsturē ir par to rakstīts, tikai tur vēl ir arī bildītes.“

Zēni sāka aplūkot ilustrācijas, Jaško katru paskaidroja. Martinko patika Jaško stāstījums. Viņš bija ar mieru klausīties līdz pat rītam.

„Vai to visu jums stāstīja skolā?“ izbrīnīts viņš pajautāja.

„Daudz ko mums mācīja skolā. Daudz ko vēl bērnībā man stāstīja māmuļa, bet tagad es jau pats visu lasu.“

Jaško sāka lasīt, un, lai gan viņam tikai nesen palika astoņi gadi, viņš lasīja pavisam droši. Martinko kļuva gauži skumji. Tikai tagad viņš saprata, cik netaisnīgi pret viņu bija bijuši viņa aizbildņi, nesūtot viņu skolā. „Ja es mācītos,“ viņš domāja, „arī es prastu lasīt kā Jaško. Es pats lasītu no šīs lielās Svētās grāmatas. Cik labi, ka šī grāmata atrodas manās mājās un pat ir cilvēks, kurš var man to lasīt!“



Pēc veca paraduma Martinko sēdēja istabā ar cepuri galvā, bet tiklīdz Jaško izlasīja virsrakstu – „Svētie Raksti“, Martinko tūdaļ noņēma cepuri no galvas. Kopš tās reizes viņš nekad vairs ar cepuri galvā neatradās šajā istabā, kur bija Svētā grāmata. Viņš to darīja tādēļ, ka bērniībā ciema vecākā sieva bija viņam mācījusi noņemt cepuri citu priekšā aiz cieņas pret tiem. Bet pret Bībeli, kurai ir dievišķa izcelsme un kurā ir rakstīts par Dievu, pēc viņa saprašanas, bija vēl jo vairāk jāizrāda cieņa.

Zēni kļuva kā viena dvēsele. Jautri runādamies un viens otram acīs ieskatīdamies, viņi atgriezās mājās no ganībām. Sievietes, vērodamas viņus, no visas sirds priecājās. Viņām kļuva zēnu žēl.

„Klausieties,“ reiz viņas teica, „sūtīsim bērniem vairāk maizi, dārzeņus un zupu.“

„Mēs taču no tā nabagāki nekļūsim,“ piemināja ciema vecākā sieva, „bet zēniem nebūs jābadojas.“

Sacīts – darīts!

„Nabadziņi“ – tā zēnus ciemā sauca gandrīz visi. Bet neviens nenojauta, ka visā ciemā nebija neviena laimīgāka par viņiem.

Ar prieku Martinko ik rītu modināja savu bied-

ru. Pēc tam viņi abi devās uz tuvējo strautu mazgāties. Tad sasukājās, ģērbās un lūdza. Jaško skaļi teica „Mūsu Tēvs“ lūgšanu, bet Martinko čukstus atkārtoja pēc viņa lūgšanas vārdus. Pēc tam viņi sainī paņēma līdzī ābeci, svēto vēsturi, spalvu nazīti un šņores priekš klūdziņām. Martinko ņēma rokā gana radziņu, Jaško atlaida no ķēdes Bundašu, un viņi ar ganāmpulku priecīgi devās no ciema uz meža pusi.

Atdzinuši lopus ganībās, Martinko, Jaško un Bundašs ķērās pie brokastīm. Pēc brokastīm Jaško lasīja Bībeles stāstus, bet pēc lasīšanas uzdeva Martinko iemācīties jaunus burtus no ābece. Pats šajā laikā viņš devās ganīt lopus vai griezt klūdziņas groziem un slotām. Zēns brīnījās, cik labi mācās Martinko: uz Jaško atgriešanās brīdi viņš nevien bija apguvis uzdoto, bet jau varēja veidot zilbes. Reizēm Martinko sacīja: „Es agrāk domāju, ka ir grūti iemācīties lasīt, bet tagad redzu, ka tā ir vienkārši izklaide. Cik labi, ka cilvēki izdomāja ābeci! Katram burtam viņi uzzīmēja zīmējumu, un jābūt pavisam stulbam, lai tos neiemācītos. Man tikai trīs reizes jāpaskatās uz zīmējumu, un es jau iegaumēju burtu! Pēc šīs ābece var iemācīties arī rakstīt! Ak, kā gribas pamēģināt!“

Pie Jaško atradās veca saplīsusi tāfele un grifelles gabals. Daudz neprātodams, viņš ņēmās mācīt Martinko rakstīt.

Sēdēdams pie ābece vai tāfeles, Martinko bieži sapņoja par to, cik labi būs ziemā, kad viņš vēl vairāk iemācīsies un jau pats varēs lasīt Svētos Rakstus. Šajos pārdomu brīžos Martinko pacēla acis uz debesīm un izsaucās: „Kungs Jēzu, es lūdzu, lai Tu man atsūti labu cilvēku, un Tu uzklausīji mani. Es Tev pateicos, Kungs!“

Reiz Jaško, vākdams klūdziņas, atnāca pavisam noguris. Zēns bija atradis ogu vietu un lasījis tur ogas. Atnācis pie Martinko, viņš lūdza atļauju nākamreiz paņemt līdzī groziņu, lai salasītu tajā ogas un aiznestu mežsargam. Martinko atļāva. Mežsargs labi pazina Jaško māti, tādēļ, kad Jaško nākamajā dienā tur atnāca, mežsargs ar sievu sāka sīki iztaujāt, kur un kā zēns tagad dzīvo. Par ogām viņam samaksāja, bet tukšo grozu piepildīja ar visādiem labumiem. Bez tam mežsarga sieva uzticēja Jaško trešdienās un sestdienās atnest no tirgus gaļu. Par katru reizi viņam apsoliya maksāt piecas monētas.

No tā laika vairs nepagāja ne diena, kurā Jaško neaiznestu no ciema uz mežsarga māju kādu lietu. Martins sūtīja viņu arī uz pastu noskaidrot, vai

nav kāda vēstule mežsargam. Viņš reiz bija dzirdējis sievietes gaužamies, ka vēstules ilgi nenokļūst līdz viņām. Viena gaida vēstuli no vīra, otra no dēla, bet vēstules, izrādās, nedēļām ilgi glabājas pastā vai pie pastnieka. Tāpēc arī zēns nolēma sūtīt Jaško apprasīties par mežsarga vēstulēm. Nu vairs Martinko nevajadzēja savu maizi dot priekš Jaško. Jaško pats sāka labi pelnīt, tā, ka pat pamanījās kaut ko atlikt ziemai. Viena saimniece par darbu maksāja ar olām, otra ar kartupeļiem un burkāniem, trešā ar rāceņiem, bet vislabākais bija tas, ka zēniem atļāva kalnos lasīt ābolus un bumbierus, šajā gadā tiem bija bagāta raža. Viņiem atļāva lasīt tik, cik viņi paši varēja aiznest. Savāko zēni saudzīgi glabāja ziemai.

Svētdienās Martinko neņēma Jaško sev līdzi uz ganiem. Viņš teica: „Ej uz baznīcu. Ej un labi iegaumē, ko teiks mācītājs, lai tu varētu man labi izstāstīt!“

Kādu svētdienu Martinko atgriezās mājās vēlāk. Jau satumsa. Debesīs parādījās bāls mēness radziņš. Tiklīdz Martinko izveda lopus no meža, viņam likās, ka viņš redz zemē gulošu vaidošu cilvēku ar izstieptām rokām. Izbailes pārņēma zēnu, bet, kad piegāja tuvāk, ieraudzīja, ka zemē guļ koka gabals, mēness bālais starojums spīdēja

tā, ka piešķīra tam savādu formu, un mežs šalcot izdeva vaidošas skaņas. Martinko apstājās pie koka gabala un domāja: „Tā gulēja Dieva Dēls Ģetzemanes dārzā, zaudēdams spēkus nāves skumjās. Viņš stenēja un raudāja, bet pēc tam tika aizvests sodīt, lai izpirktu mani ar Savu nāvi.“

Zēna sirds skumjās sažņaudzās. Līdz pat mājām viņš raudāja un lūdza: „Vai Tu, Kungs, drīz paņemsi mani pie Sevis? Es tā gribu Tevi redzēt, Kungs Jēzu! Es nokristu Tavā priekšā uz ceļiem un par visu Tev pateiktos.“

Pienāca ziema. Sievas sadzina lopus kūtīs. Jaunajam ganam viņas uzšuva jaunas drēbes un tā saģērba viņu, ka smiedamās sacīja: „Nu, Martinko, tev ir laiks precēties!“

Bet zēns izlēma pēc sava prāta, viņš ar Jaško devās uz skolu un tur ar pašiem mazākajiem zēniem sāka mācīties. Ciemā par viņu nevarēja beigt brīnīties. Visur par viņu smējās, un katrs izsmēja kā prata.

Patiesībā Martinko ne uzreiz tika skolā. Skolotājs ilgi negribēja viņu pieņemt. Viņš baidījās, ka bērni apsmies Martinko. Bet pārbaudot zēna zināšanas un redzot, ka viņš jau diezgan raiti lasa un arī nedaudz raksta, skolotājs atļāva viņam apmeklēt skolu. Drīz viņš nevarēja vien noslavēt

Martinko. Vēl nekad viņam nebija bijis tik spējīgs skolnieks. Pēc kāda laika viņš pārsēdināja Martinko sev tuvāk, bet uz ziemas beigām Martinko jau sēdēja kopā ar skolēniem, kuri mācījās no galvas psalmus un Bībeles stāstus.

„Cik es būtu priecīgs, ja visi mācītos kā Martinko!“ bieži skolotājs teica saviem skolēniem.

Šajā gadā Martinko ar mazāku nepacietību gaidīja pavasari, daļēji skolas dēļ, bet galvenokārt tāpēc, ka līdz ar pavasari viņš vairs nevarēs iet uz baznīcu. Rudenī, kad viņš pirmo reizi atnāca uz baznīcu, acis nespēja visu aptvert. Tie bija lieli svētki. Bija aizdegtas visas sveces, spēlēja ērģeles un skanēja dziesmas. Mācītājs teica sprediķi. Martinko likās, ka viņš ir nevis uz zemes, bet Debesīs. Viņš domāja un teica sev: „Jā, tas nu gan ir Dieva templis, tas ir Dieva nams!“

Kopš tā laika viņš neizlaida nevienu svētdienu. Solos pie zēniem viņš negāja. Viņu apbēdināja tas, kā zēni uzvedās dievkalpojuma laikā, plāpājot savā starpā. Martinko labāk patika sēdēt pašā pēdējā solā pie durvīm. Šeit viņu neviens netraucēja. No šejienes viņš varēja klausīties, ko saka mācītājs un nest pie Tā Kunga lūgšanas. Neviens arī netraucēja dziedāt līdzī pazīstamos psalmus. Drīz vien viņš iemācījās arī dziedāt pēc



lūgšanu grāmatas; vajadzēja tikai Martinko iesākt dziedāt, kad visas zemnieces pagriezās uz viņa pusi: tik tīra un iedvesmas pilna bija viņa balss. Varēja just, ka viņa lūgšanas paceļas tieši pie Dieva un nāk no sirds dziļumiem.

Pienāca pavasaris.

Zemnieki par to priecājās. Nevajadzēja vairs barot lopus, tie paši atradīs sev barību ganībās, un arī siens jau bija gandrīz izlietots. Martinko priecājās, ka atkal varēs skatīt savus mīļos laukus un mežus. Tikai viena lieta nedeva viņam miera: kas būs ar Jaško? Martinko negribēja līdz eksāmeniem ņemt viņu ārā no skolas, bet kas baros zēnu? Pašam Martinko nāksies visu dienu pavadīt ganos. Reiz viņš pēc pusdienām stāvēja pie savas mājiņas un domāja: „Brīnumaini Tas Kungs novācis visu sniegu un ledu! Vēl nesen šeit bija sniega kupenas, bet tagad jau spraucas ārā zaļa zālīte; tikai divas nedēļas atpakaļ zēni braukāja ar slidām, bet tagad jau spēlē bumbu.“ Pie viņa pienāca ciema vecākā sieva.

„Malacis, Martinko!“ viņa uzrunāja zēnu. „Jaško bija laba dzīve ziemā pie tevis. Viņa māte lūgs par tevi Dievu viņā pasaulē. Viņa droši vien īpaši priecājas par to, ka viņas dēls iet skolā. Tā mēs nolēmām atstāt viņu skolā līdz eksāmeniem.

Mēs viņu apņēmamies paēdināt. Vienu nedēļu viņš ēdīs pie manis, nākamo pie dzirnavnieces, tad pie mežsarga sievas.“

To dzirdējis, Martinko nezināja, kā pateikties ciema vecākā sievai. Šī rūpe par Jaško gluži kā smags akmens novēlās no pleciem. Šajā dienā grūti bija atrast kādu, kurš būtu laimīgāks par viņu.

Pirmdienas rītā Jaško palīdzēja Martinko aizdīt lopus un pavadīja viņu gandrīz līdz mežam. Pēc tam skriešus metās uz skolu. Martinko ilgi skatījās viņam pakaļ. Dienas vidū Jaško atskrēja pusdienās. Dzirnavniece iedeva viņam paēst. Jaško bija izsalcis un ēda ar lielu baudu.

Zemnieces turēja vārdu. Viņas ēdināja zēnu līdz pat pašiem eksāmeniem. „Kā ir, Martinko, tev laikam garlaicīgi vienam ganībās bez Jaško?“ jautāja viņam sievietes.

Bet Martinko nebija kad skumt. Viņam bija jārūpējas par ganāmpulku, bet ja atgadījās brīvs brītiņš, viņš izņēma savu Evaņģēliju un iedziļinājās lasīšanā. Reti kad viņam izdevās izlasīt vairāk kā divus pantus. Lasīšana viņam tik labi neveicās kā Jaško, bet viņš daudz domāja par izlasīto un katru dienu atklāja kaut ko jaunu. Reiz viņš izlasīja, ka Kristus ir piedzimis kūtī, jo

citas vietas priekš Viņa neatradās. Šie vārdi ļoti skāra Martinko. Viņš atcerējās to laiku, kad dzīvoja pie ciema vecākā un nakšņoja kopā ar govīm kūtī, un viņam bija tik sāpīgi par Dieva Dēlu, kurš gulēja kūtī un silē, nevis šūpulī.

Citā reizē Martinko izlasīja, ka Kristus divpadsmit gadu vecumā devās no Nācetes uz Jeruzālemes templi, jo Nācētē nebija baznīcas. Tur Viņš pazuda ļaužu pūlī, un veselas trīs dienas māte Viņu meklēja. Kā viņš priecājās, kad izlasīja, ka Jēzus māte beidzot uzmeklēja Viņu templī. „Jau pašā sākumā vajadzēja doties turp, viņiem taču vajadzēja zināt, ka Viņš var būt vienīgi templī,“ domāja Martinko.

Zēns ne vienu vien reizi atcerējās šo Kristus ceļojumu uz Jeruzālemi. Viņš laikam šķērsoja laukus un, protams, pa ceļam lasīja lauku puķes, bet mežā atpūtās koku paēnā.

Martinko tik dzīvi stādījās priekšā Kristu, ka likās – viņš redz Viņu ejam pa ceļu uz Rošovu.

Nebija tādas minūtes, kurā Martinko nebūtu aizņemts. Reizēm viņš ņēmās dziedāt, un atbalss atbalsoja viņa tīro skanīgo balsi. Skaļi bija dzirdama viņa dziedāšana:

„Izdzirdi mani, Kungs, mans Dievs,  
 Lai Tevī es iegūstu īsto mieru!“

Atbalss uztvēra šos vārdus, nesa tos tālāk pāri laukiem un kalniem, it kā lai Kristus tos labāk sadzirdētu. Reiz, beidzis savu dziedāšanu, Martinko skaļi izsaucās: „Kungs Jēzu Kristu, es tagad zinu, kur Tu esi, bet man vēl gribētos paskatīties uz Tevi! Es zinu, ka būs Tava otrā atnākšana, bet kad tā būs – vakarā vai agri no rīta?“

„No rīta,“ atbalss pārskanēja pār mežu.

„No rīta,“ atskanēja vēlreiz.

Martins pasmaidīja un jautāja atkal: „Kungs, Tu atnāksi, tiešām?“

„Tiešām,“ atkārtoja atbalss.

Šajā gadā Martinko pārtrauca svētdienās pīt grozus. Viņš sprieda tā: „Lopus man ir jāgana; grozus es pinu pats pēc savas brīvas gribas, bet Tas Kungs nav atvēlējis svētdienās strādāt priekš sevis. Ja es nevaru iet uz baznīcu, tad Viņa svēto dienu es varu ievērot arī šeit mežā.“ Un Martinko sāka svētdienās ģērbt savas labākās drēbes. Kaprača sieva, viņu ieraudzījusi, sāka tam aizrādīt.

„Tante, šodien arī mežā ir svētki!“ viņai atbildēja Martinko.

„Tā jau gan ir, bet tur taču neviens tevi neredz.“



„Tas Kungs mani redz, tante. Tas Kungs ir līcis ievērot Viņa svēto dienu. Nevaru taču Viņa priekšā nākt netīrās drēbēs.“

Sieviete savā sirdī piekrita zēnam. Ne reizi vien pēc tam svētdienās viņai nāca prātā zēna vārdi, un viņa atlika malā netīro priekšautu un apsēja tīru.

Ciemā nomira dravnieka sieva. Pirms nāves viņa novēlēja Martinko vilnas lakatu. Lakats nebija jauns, bet zēnam patika tā raksts: rozes un citas puķes izkaisītas uz gaiša pamata. Martinko ņēma to līdzī uz mežu un pārklāja akmeni, uz kura lika savu Evaņģēliju. Iznāca gluži kā altāris. Pie šī altāra viņš lasīja, lūdza un dziedāja psalmus. Tā viņš aizvadīja katru svētdienas rītu. Pusdienlaikā pie viņa atnāca Jaško.

Jaško nokārtoja eksāmenus, un zēni sāka dzīvot kā agrāk. Viņi abi grieza zarus slotām, pēc tam Martinko pina grozus, bet Jaško lasīja ogas vai sēnes un nesa tās pārdot. Tad vēl mērnieks paņēma Jaško uz divām nedēļām par palīgu – nēsāt darba ierīces zemes mērīšanas laikā.

Jaško nopelnīja divus guldenus. Zēni tos paglabāja kopā ar citiem iekrājumiem. Par šo naudu viņi vēlāk nopirka Jaško jaunas drēbes un atdeva labošanā viņa vecos zābakus.

Viņu priekiem nebija gala. Skatīdamies uz viņiem, priecājās arī citi. Bundašs glaudās pie Jaško, viņu apostīdams, it kā nepazītu zēnu jaunajā apgērbā, kurā Jaško izskatījās kā skaistulis.

Ja arī, sev daudz ko liedzot, puisiem izdevās kaut kā apgērbties, tad ar māju tā nebija, un viņi neko nevarēja izdarīt. Tā gāja postā ar katru dienu. Reiz, kad zēni bija mežā, istabā nokrita apmetuma gabals. Atgriezušies viņi ar grūtībām tika mājā iekšā. Zemnieki viņiem deva padomu nenakšņot vairs istabā līdz remontam, lai viņiem neuzkrīt vēl kas virsū. Tā viņi iekārtojās uz naktsguļu šķūnī kopā ar Bundašu.

Vasara bija lietaina, un tādēļ Martinko bija daudz rūpju. Viņam vajadzēja gādāt par to, lai lopi nesaēdās slapju zāli, bet arī lai nepaliek badā. Šajā gadā ganāmpulkā bija daudz aitu, kuras pastāvīgi izklīda uz visām pusēm. Labi, ka Jaško prata labi skaitīt, citādi viņi nereti atstātu daļu aitu mežā.

Kādu vakaru zemnieki aizsūtīja Jaško kādā uzdevumā un Martinko vienam nācās sapulcināt ganāmpulku. Trīs reizes pēc kārtas viņš pārskaitīja savas aitas. Kāpēc gan šajā dienā viņam bija tik grūti ganīt? Viņš bija pārguris, skraidot tām pakal, viņš pat divus pantus neizlasīja no Evaņģēlija. Tad viņš atcerējās, ka iepriekšējā reizē

bija lasījis: „Jo Cilvēka Dēls ir atnācis atrast un atpestīt pazudušo“ (Mat.18,11).

„Ko atrast – cilvēkus?“ sev jautāja Martinko. „Ak, ja man kāds varētu to paskaidrot!“ Visu ceļu viņš domāja par šiem vārdiem. Lūk, arī ciems. Sievietes nāca viņam pretī katra pēc savas govs vai aitām. Ganāmpulkā neatradās dzirnavnieces aita.

„Lempis tāds!“ metās viņam virsū saniknotā sieviete un sāka zēnu lamāt. „Tā tu man atdari par to, ka baroju tavu puišeli! Dievs zina, ko viņi tur dara, bet man jācieš!“

Tad atkal sāka plūst jauna lamu straume. Martinko bija satriekts. Viņam grūti bija skatīties uz dzirnavnieces dusmām, un nospieda arī aitas pazušana: „Ko viņa, nabadzīte, viena tur dara?“

Pēkšņi viņš metās uz mežu. Pilns mēness spīdēja debesīs un laipni skatījās uz zēnu, it kā vēlēdamies sacīt: „Nebaidies, Martinko, es tev palīdzēšu!“

Lielā uztraukuma dēļ Martins nejuta nogurumu. Vienā rāviens viņš aizskrēja līdz tai vietai, kur dienā bija ganījušies lopi. Pilnīgi slapjš Martinko nokrita zemē, lai nedaudz atvilktu elpu, pēc tam pielēca kājās, sauca un meklēja savu aitiņu: „Baltīte, Baltīte, šurp, šurp!“



Ilgī viņš to sauca, bet atbildes vēl arvien nebija. Pēkšņi kaut kur no tālienes līdz viņam atskanēja žēla blēšana.

„Baltīte, Baltīte!“ priedīgi iesaucās Martinko un, ko kājas nes, metās skriet caur ērkšķu krūmiem taisni biezoknī iekšā, lēkdams pār akmeņiem, celmiem, pinoties žagaros un klupdams pār koku saknēm. Ne vienu vien reizi viņš krita un cēlās, drēbes ķērās aiz zariem, sāpīgi savainoja kājas, bet tomēr turpināja meklēt. Beidzot Martinko nokļuva līdz vietai, no kurienes skanēja žēlā blēšana. Bet kā lai to atrod tādā biezoknī un tumsā? Te pēkšņi mēness apspīdēja dziļu bedri, kuras dibenā Martinko pamanīja kaut ko baltu. Viņš izdzirdēja pazīstamo blēšanu. Tā bija viņa aitiņa, kuras vilna bija ieķērusies ērkšķu krūmā. Ne vien izrāpties no bedres, bet pat nostāvēt kājās viņa nespēja.

Te Martinko atcerējās Evaņģēlija vārdus: „Cilvēka Dēls ir atnācis atrast un izglābt pazudušo“ (Mat.18,11). Tagad viņš saprata šos vārdus. Bez zēna palīdzības aitiņai būtu lemta bojāeja – tieši tā iet bojā tumšie, grēcīgie cilvēki. Kā ērkšķainais krūms nelaiž vaļā aitiņu, tā cilvēku nelaiž uz Debesīm ļaunums, ko viņš ir padarījis.

Bet Kungs Jēzus ir atnācis un sauc grēciniekus.



Avis, kuras atsaucās Viņa balsij, Viņš izvilka un nesa pie Sevis. „Tieši tā Viņš atrada arī mani,“ nodomāja Martinko. Tagad zēns bija pārlicināts, ka pareizi sapratis sacīto. Viņš sāka laisties pēc aitiņas pa stāvo bedres malu. Atspēries ar kāju pret lielu akmeni, viņš pēkšņi sajuta, ka akmens sāk kustēties.

„Akmens var nosist aitiņu, ja noripos lejā,“ iedomājās Martinko un pieķērās pie klints tikai rokām vien; bet akmens, pie kura viņš turējās tikai ar labo roku, arī sašūpojās, un Martinko, vēlēdamies nenosist aitiņu, atlaida rokas un nogāzās lejā. Uz mirkli viņam ļoti iešalca ausīs. Acīs satumsa. Kaut kur tālumā likās, ka atskan zvana skaņas, un zēns zaudēja samaņu. Cik ilgi viņš tā nogulēja, nav zināms.

Pēkšņi zēns sajuta kaut ko siltu uz savas sejas un izdzirdēja neparasti žēlas skaņas. Viņš saprata, ka Bundašs kauc viņam blakus. Pēc tam līdz viņam atskanēja vēl kaut kādas skaņas. Martinko ar grūtībām atvēra acis un palūkojās apkārt. „Kur es esmu?“ viņš nesaprata.

Uz viņu skatījās Bundašs, blakus krūmos gulēja aitiņa. Debesīs jau dzisa zvaigznes, ausa gaisma, augšā kraujas malā stāvēja un raudāja Jaško. Martinko atcerējās visu, kas ar viņu bija

noticis. „Es nokritu no kraujas,“ viņš sprieda. „Ja es būtu nosities, tad mana nāve būtu līdzīga Kristus nāvei. Viņš arī meklēja avis un tās atrada, bet tas Viņam maksāja dzīvību. Kā es tagad nācu pie samaņas, tā arī Viņš uzcēlās no mirušajiem trešajā dienā; un kā es tagad varu izglābt šo aitiņu, tā arī Viņš var atbrīvot savas avis no bojāejas.“

Martinko jutās tik nespēcīgs, ka vislabprātāk atkal iemigtu, ja neraudātu Jaško. Viņš ar lielām grūtībām piecēlās un, paņēmis aitiņu, ar pārcilvēcisku piepūli uzrāpās augšā. Jaško pastāstīja, kā viņš nevarējis bez Martinko iemigt un kā ar Bundašu devies meklējumos. Bundašs viņu arī atrada.

Martinko ar grūtībām aizkļuva līdz ciemam. No rīta viņš neko neēda. Pazudušās aitas meklēšana atņēma viņam pēdējos spēkus. Galu galā viņš vēl nokrita no kraujas un nogulēja tur slapjajā zālē līdz rītam.

Knapi vilkdams kājas, viņš gāja mājās, domādams par to, kā priecāsies dzirnavniece, kad ieraudzīs savu aitiņu. Tas viņam deva spēku. Bet dzirnavniece nemaz netaisījās viņam pateikties. Tā vietā viņa vēlreiz nobāra zēnu. Viņai pievienojās arī citas sievietes, aizrādot par to, ka vēlu atgriezies no ganiem. Viņas, cita citu pārtraukda-

mas, bāra zēnu tā, ka pavisam apbēdināja viņu. Grūts Martinko likās ceļš no meža uz ciemu, bet vēl simtkārt grūtāk bija iet atpakaļ. Viņš uzticēja lopu ganišanu Jaško ar Bundašu, bet pats apgūlās uz akmens. Ja tagad dzirnavniece redzētu viņa skumjo seju, droši vien nožēlotu, ka pārmetusi. Tad gan viņa nebūtu teikusi, ka viņš ciemam ir par nastu.

Veltīgi Jaško nopūlējās izklaidēt Martinko. Nekas nelīdzēja. Martins nespēja ne dziedāt, ne klausīties Jaško, ne runāt par izlasīto.

Tā pagāja trīs dienas.

Svētdien viņš lūdza Jaško sev līdzī uz ganībām. Viņi lasīja Evaņģēliju, notikumu par jūdiem, kuri gribēja nomētāt Jēzu ar akmeņiem par to, ka Viņš izdziedināja cilvēku sabbatā. Martinko smagi nopūtās un teica: „Kungs, Tevi gribēja nomētāt ar akmeņiem par to, ka Tu izglābi cilvēku no nāves. Bet mani par to, ka es izglābu aitiņu, tikai izlamāja, un man grūti ar to samierināties. Kā Tu viņiem esi piedēvis, tā es piedodu dzirnavniecei!“

Kad viņš izraudāja visu savu rūgtumu, tad atkal kļuva par rūpīgo ganu. Viņš atkal sāka sirsnīgi runāties ar Jaško un laipni sveicināt garām ejošos cilvēkus, priecīgi uzsmaidot viņiem kā agrāk.

Tikai vienā lietā bija pamanāma izmaiņa – viņš vairs nevarēja kāpt kokos. Uz klints rāpās ar lielām pūlēm un, kamēr ar lapiem aizkļuva līdz ganībām, trīs reizes atpūtās. Viņš gandrīz neko neēda, un viņam visu laiku ļoti slāpa. Viņa acis spīdēja kā drudzī, bet seja bija bāla, it kā viņš nekad neietu saulē.

Šajā gadā lopu ganišana tika pārtraukta agrāk nekā parasti, un Jaško par to ļoti priecājās. „Tagad mēs atkal kopā iesim uz skolu, un skolotājs atļaus mums sēdēt blakus, jo tu jau esi panācis mani,“ viņš teica Martinko.

Pienāca diena, kurā zēni pēdējo reizi aizdzina lopus ganos. Vakarā, kad vajadzēja atgriezties, Jaško sāka pulcināt lopus. Martinko uz atvadām gribēja vēlreiz uzrāpties klintī, kur viņš labprāt sēdēja un bieži domāja par to, vai vienmēr ir eksistējusi pasaule, un ja nē, tad – kas to radīja. Kur mīt Tas Kungs, un kur Viņš paņem cilvēkus pēc nāves?

Šajā vakarā viņš neuzdeva sev tādus jautājumus. Martinko tagad zināja – ja gribi kalpot Tam Kungam Debesīs, tad jāsāk Viņam kalpot jau virs zemes. Zēns bija gatavs no visas sirds pateikties Tam Kungam par to, ka Viņš viņam visu to atklājis.

Martinko vēroja apkārtējo ainavu un baudīja tās skaistumu. Ieleja slēpās miglā kā kāzu rotā. Saule apmirdzēja koku galotnes un sūtīja atvadu skūpstu Martinko. Tagad līdz pat pavasarim viņš vairs neredzēs šīs vietas. Daudzkrāsainas lapas – dzeltenas, sarkanas, zeltainas – sedza zemi. Mežs žēli šalca, gluži kā kad sev dziedātu sēru dziesmu. Katra lapiņa teica: „Paliec sveiks, Martinko! Mēs ar tevi vairs neredzēsies!”

Martinko pēkšņi sāka raudāt. Viņš izpleta rokas, it kā gribēdams apskaut visu sev priekšā esošo pasauli.

„Palieciet sveiki,“ viņš izdvesa caur asarām. Martinko nokāpa no klints un devās pie ganāmpulka. Vēl ilgi viņš skatījās atpakaļ, iedams ar lopiem uz ciemu.

Viņi atnāca mājās. Ciema vecākā sieva nogriezta viņiem pa krietnam maizes gabalam, bet Martinko tam nepieskārās. Viņš lūdza, lai Jaško palasa Evaņģēliju par nākamo mūžīgo dzīvi.

Pēc Evaņģēlija lasīšanas viņi vēl pielūdza Dievu un devās gulēt. Martinko iesnaudās. Ārā bija ļoti auksts. Laikam šajā naktī vēl pēdējās puķes nosals. Mēness caur logu apspīdēja gulošos zēnus. Līdz ar mēnesi debesīs mirdzēja lielas zvaigznes, gluži kā asaras sejā.

Pēkšņi Martinko atmodās. Viņam bija ļoti auksti. Zēni gulēja blakus, apsegušies ar vienu segu. Jaško pa miegam ieklepojās.

„Nabadziņš, viņš arī nosalis,“ nodomāja Martinko. „Sega ir pārāk maza, tā nevar sasildīt mūs abus. Labāk es ar to sasegšu Jaško, bet pats iztikšu kaut kā bez segas.“

Martinko sasedza savu biedru. Pats ieritinājās savā izdilušajā apmetnī. Tas nemaz nesildīja. Aukstums pārņēma viscaur, viņam sāka klabēt zobi. Martinko mokoši sajuta drēgnumu visā savā ķermenī. Sala rokas un kājas, sāni un mugura. Ko darīt? Kā gribētos mazliet sasilt!

„Nepamet mani, Kungs Jēzu,“ lūdza Martinko. „Man ir tik slikti.“

Nepaspēja viņš šos vārdus izteikt, kad pēkšņi patīkams siltums izplūda pa visu ķermeni. Viņam sākās karsonis. Viņš aizvēra acis un tūdaļ aizmiga.

Tas bija ap vienpadsmitiem vakarā. Kapracis strādāja arī kā naktssargs, viņš tikko kā bija notaurējis ar savu ragu, lai cilvēki zinātu, kura stunda, un devās uz mājām nedaudz pagulēt. Iedams gar zēnu namiņu, viņš, kā parasts, nolēma iegriezties un palūkoties uz gulošajiem. Ne vienu vien reizi viņš, iegājis pie viņiem šajā vēlajā stun-



dā, priecājās par to, cik saldi abi zēni gulēja blakus, cieši viens otram piespiedušies, un pa miegam smaidīja.

Šajā reizē bālajos mēness staros kaprača priekšā atklājās neparasta aina: Jaško viens pats bija rūpīgi sasēgts, Martinko kādu gabaliņu tālāk bija sarāvies zem vecā apmetņa. Viņš dega karsonī, bet viņa lielās acis dega kā zvaigznes pie debesīm.

„Vai tu neguli, Martinko?“ viņu uzrunāja kapracis. „Kā tad jūs te šovakar esat iekārtojušies: viņam visa sega, bet tu neapsegts?“

Zēns tikai pasmaidīja. Ilgi kapracis nespēja aizmirst to dīvaino sejas izteiksmi, kāda bija Martinko šajā minūtē. Viņš noņēma savu apmetni un uzklāja to zēnam.

„Kas ar tevi, Martinko, kāpēc tu man neatbildi? Vai tu mani nepazīsti?“

„Drīz jau Viņš atnāks, es gaidu Viņu,“ murgoja zēns karsonī. „Viņš nāk man pakaļ. Es peldu pie Viņa pa ūdeni un man vairs nav bail.“

„Martinko, atmosties! Ko tu runā?“ kapracim saskrēja asaras acīs. Bet Martinko vairs neko nesaprata.

Kapracis aizskrēja pēc sievas, un viņi divatā aiznesa zēnu pie sevis. Neskatoties uz vēlo stun-

du, pie viņiem atnāca arī citas sievietes. Kapracis, iedams garām, bija viņām piekļauvējis pie loga un uzsaucis, lai steidzas pie viņiem, jo ar Martin-ko kaut kas noticis.

Zēns vairs nevienu nepazīna un nepievērsa nekādu uzmanību Jaško, kurš pie viņa gultas raudāja tikpat rūgti kā toreiz mežā. Viņu ar varu aizvilka no gultas, lai varētu piekļūt pie Martinko.

Sievietes mēģināja ārstēt Martinko kā vienmācēja.

„Ja viņam nekļūs labāk, sauksim ārstu,“ teica dzirnavniece.

Zēnam iedeva iedzert kaut kādu zāļu uzlējumu. Viņš nāca pie samaņas un aplūkoja apkārtējos.

„Pateicos jums par visu!“ klusā raustītā balsī viņš izdvesa. „Vienīgi slikti, ka es uz zemes dzīvoju bez Dieva, bet jūs man par Viņu neko nepastāstījāt... Bet cik daudz vēl citu bērnu, kuri arī tāpat kā es – bez Dieva? Un neviens viņus nemāca. Bet jūs jau paši dzīvojat bez Dieva... ne tā, kā nākas,“ skumīgi turpināja slimais. „Kad es nomiršu, nelieciet man ceļanaudu... Kristus bez maksas mani pārvedīs. Un nebaidieties, es jums nerādīšos kā spoks... Es nekad neatgriezīšos... un es arī nevarēšu atgriezties... tas ir pārāk tālu.“

Sievietes, elpu aizzurējušas, klausījās Martinko. Viņas brīnījās, cik labi viņš runā, gluži kā Evaņģēlijā.

„Nebaidies, Martinko, tu nenomirsi!“ kapracis gribēja viņu uzmundrināt. „Tu drīz atlabsi un atkal ganīsi mūsu ganāmpulku.“

„Mēs tev uzšūsim jaunas drēbes,“ piesolīja zemnieces. „Arī Jaško apģērbsim un uzturēsim, lai viņš varētu būt tev palīgs.“

„Ziemu jūs varēsiet pavadīt pie manis,“ teica dzirnavnieka sieva. „Bet pavasarī pielabosim jūsu māju, vai uzcelsim jaunu.“

„Man jau ir sagatavota māja... Pateicos par jūsu labestību... Lūdzu paceliet mani augstāk!“

Sievietes pacēla zēnu un iekārtoja augstāk uz spilveniem.

„Viņš tūdaļ iemīgs,“ teica kaprača sieva.

Martinko ar grūtībām atvēra acis. Jaško, asarām plūstot, metās pie viņa.

„Neraudi, neraudi,“ Martinko sāka mierināt, ar karsto roku glāstīdams viņa galvu (otru roku šajā brīdī laizīja Bundašs). „Klausies, ko es tev tagad teikšu: Jo tik ļoti Dievs pasauli mīlējis, ka devis Savu vienpiedzimušo Dēlu, lai neviens, kas Viņam tic, nepazustu, bet dabūtu mūžīgo dzīvību... (Jāņa ev.3,16), un arī tu, Jaško!...“



Veltīgi klātesošie gaidīja, vai Martinko nepateiks vēl kaut ko. Viņš dziļi ieelpoja un iemīga.

„Aiziesim,“ ieteica kapracis. „Tas ir labi, ka viņš iemīga. Viņam būs labāk.“

Ausa gaisma. Kaprača sieva noliecās pār zēnu.

„Kaimiņienīt,“ viņa uzrunāja dzirnavnieka sievu, „viņš vairs neelpo...“

Jā, atbalss mežā bija teikusi patiesību: Kristus atnāca pēc Martinko no rīta. Ne velti vakarā saulīte atvadījās no viņa. Tā vairs nekad neieraudzīs zēnu šeit.

Pirms piecpadsmit gadiem, kad glabāja Martinko māti, varēja iedomāties, ka mirusi kāda bagāta sieviete, – tik daudz ļaužu gāja aiz zārka. Tomēr mazāk nekā aiz Martinko zārka. Tādas bēres neatceras neviens no rošoviešiem. Divas jaunas meitenes saposās un izrotāja sevi ar ziediem. Puiši nesa zārku. Skolotājs aiz zārka veda skolēnus. Neviens skolu tā negodāja kā Martinko. Arī viņam bija jādod tas gods, kādu viņš bija iemantojis ar savu dzīvi. Jaško līdz pat kapiem pavadīja savu biedru ar atsegtu galvu. Uz kapa uzlika lielisku vainagu. Otru vainagu ar lentām uzkāra uz krusta. Martinko apglabāja blakus mātei. Vēl nekad kapracis nebija tā raudājis, aizberot kapu ar zemi, kā šajā reizē.

„Lai zeme kļūst tev, Martinko, par siltu šūpuli!“  
viņš teica, asaras slaucīdams.

Atkal nāks jauns pavasaris. Sazaļos meži un lauki, viss gaidīs Martinko atnākšanu ar viņa ganāmpulku. Bet velti, viņš vairs nekad neatnāks. Viņš ir aizgājis uz to tālo malu, par kuru sapņoja, būdams uz zemes. Viņš atrada Dievu, un Dievs atrada viņu.